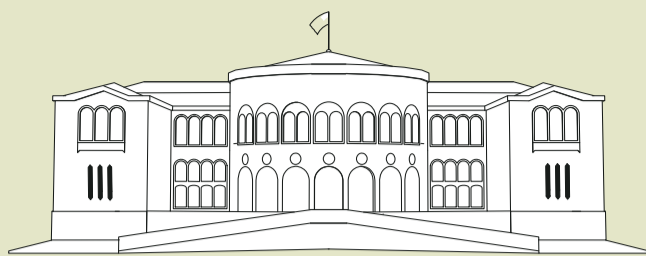

- samfunn@vl.no
- tips til avdelingen: 22 310 425
- flere nyheter på vl.no/valg

VALGETS FEITESTE

«Det vi trenger er et kommunistisk alternativ, men før det skjer, er det like greit å la være å stemme»

Henrik Ormåsen,
talsmann for det kommunistiske
forbundet Tjen folket

valg 09

Tøffe utfordringer venter

Klima

Kjetil Gillesvik

kjetilg@vl.no

22 310 403

Den norske stat flommer over av oljepenger. Det kan fort bli et problem for Norges neste regjering.

Da Vårt Land gikk i trykken i går, var det ikke klart om det ble borgerlig eller rødgrønt flertall. Men uansett hvem som til slutt blir enig om å danne regjering, det mangler det ikke på utfordringer å ta tak i.

Ironisk nok kan de økende oljeinntektene like fort bli et problem som en fordel.

Handlingsregelen. Norge har høstet internasjonal anerkjennelse for sin restriktive bruk av oljepenger. Det stores spørsmålet nå er om handlingsregelen vil være gjeldende i norsk politikk når perioden vi nå går inn i, er omme.

– Vi har brukt så mye penger i forbindelse med finanskrisen at det ikke er sikkert at handlingsregelen gjelder lenger. Det er vanskelig å gå tilbake å bruke mindre penger, sier Guttorm Schjelderup, professor ved Norges Handelshøyskole i Bergen.

– Vi har skapt oss nye økonomiske forpliktelser. Skal vi komme oss ut av dette er vi nødt til å trappe ned. Problemet er at det er politisk oppoptunt å ikke trappe det ned. Derfor spør jeg meg selv. Er handlingsregelen allerede død?

Sløsing. Når en i tillegg vet at vi nå går inn i den siste tiårsperioden før eldrebølgen slår inn, og at oljefondet vokser dag for dag, tyder mye på at vår neste regjering vil ha penger å rutte

Klimautslippene skal ned, men hvilke virkemidler er den neste regjeringen villig til å foreslå?

Foto: Scanpix/arkiv

med. Men er det bare en fordel? – Nei, mener Kjell Erik Lommerud, professor ved Institutt for økonomi ved Universitetet i Bergen.

– Vi tar ut hvert år mellom 70–80 milliarder kroner av oljefondet. Det er på tid å spørre seg selv om en har fått nok igjen for disse pengene, sier Lommerud.

– Hva mener du?

– 30 av disse milliardene har gått til spesialhelsetjenesten. Det har ført til et stort lønnspress og økende byråkrati, men lite vekst i produksjonen. I tillegg har bruken av uføretrygd økt. Det har også spist opp en del av oljefondet. Der er ikke helt

urimelig at folk lurer på hvor det er blitt av disse pengene. De ser rett og slett ikke resultatene, sier Lommerud, som frykter enda mer sløsing i den kommende perioden.

– Å passe på at du får noe igjen for pengene blir viktig når det nå blir et enormt behov for helse-tjenester.

Helsekø. Helse- og omsorgsministeren vil garantert få en sentral rolle i kommende periode. Som det har kommet fram under valgkampen står 200.000 mennesker i helsekø. Hvordan en skal løse dette blir en stor utfordring.

– Det er helt avgjørende at en

Helse

200.000 nordmenn står i dag i helsekø. Spørsmålet er hvilke grep som skal tas for å løse dette problemet.

Foto: Scanpix/arkiv

ny regjering får kontroll på kostnadsveksten i helsesektoren, sier Jan Erik Askildsen, forskningsdirektør ved Rokkansenteret.

– En skal ikke bruke alle ressurser på helse. Da er det viktig at noen tør å si at det må gjøres prioritinger. En må kunne akseptere at noen med mindre alvorlige lidelser må vent litt lenger på en operasjon.

– Bør ikke målet være at ingen står på venteliste?

– Selvsagt er det ønskelig at alle slapp til umiddelbart, men det ville ført til en enorm overkapasitet. En må akseptere at de som ikke har alvorlige sykdommer må vente litt

Det er også hevet over enhver

tvil at vår neste regjering må forberede seg på eldrebølgen som snart skyller inn over landet. En sentral utfordring her kan fort bli veksten av uføretrygdene. Til sammen 600.000 personer er i dag uføretrygdet eller på ulike tiltak. Kjell Erik Lommerud ved Universitetet i Bergen mener den norske stat umulig kan finansiere dette på sikt, og at manglende politisk handlekraft kan pulverisere det norske spleiselaget.

– Det er en utfordring at den norske befolkningen fremstår som den sykeste i verden. Hadde vi hatt 100 milliarder mindre å rutte med hadde kanskje politikerne måtte opptre anner-

Tester nettvalg i 2011

■ Ved valget om to år blir det for første gang her i landet åpnet for å stemme via internett. 200.000 personer får muligheten til å delta i prøveprosjektet, melder NRK. Målet er at valgdeltakelsen skal øke når det blir lettere å stemme. ©NTB

- Distriktene glemt

■ Problemene med å holde på bygdebosetningen og landbruksaktiviteten kom for lite frem i valgkampen. Det var en konsekvens av fokuset på regjeringsspørsmålet, mener professor i statsvitenskap Anders Todal Jenssen ved NTNU. ©NTB

Toppkarakter

■ Nettstedet Kampanje har kåret Erna Solberg og Høyre til årets valgkampvinner. – Valgkampen har vært Jern-Ernas store comeback. Hun har stått fjellstøtt gjennom hele valgkampen, og gikk fra å være nederlagsdømt til å bli statsministerkandidaten på borgerlig side, sier ansvarlig redaktør Knut Kristian Hauger og juryleder m. ©NTB

Høyres leder Erna Solberg får toppscore etter årets valgkamp.

Foto: Scanpix

vl.no/valg

- vl.no/valg Les oppdaterte nyheter, tidligere saker og kommentarer. Du kan også finne ditt parti med vår valgomat.
- verdidebatt.no Diskuter nyhetsbildet med Per Anders Hoel, Kjetil Gillesvik og Erling Rimehaug på deres blogger på Verdidebatt.
- samfunn@vl.no Tips oss gjerne om saker.

VL.NO/VALG

neste regjering

■ Oljefond

Norske politikere har ført en restriktiv politikk for bruk av oljefond. Vil handlingsregelen bestå?

Foto: Scanpix/arkiv

ledes. Ap forsøkte å gjøre noe med sykelønnsordningen, men ble tvunget i kne av daværende LO-leder Gerd-Liv Valla. Tallene er så dramatisk at en ny regjering bør ta de på alvor, mener Lommerud.

Kommunesammenslåing. Et flertall av partiene på Stortinget har signalisert at de vil gå inn for en omfattende kommunesammenslåing i kommende periode. Dette er en nødvendig forutsetning for at Bjarne Håkon Hanssens samhandlingsreform skal lykkes.

– Målet er å få en slutt på at kommunen og stat skyver ansvaret over på hverandre. I dag

henvises for mange pasienter til fordyrende sykehusbehandling.

Ambisjonen er at det skal opprettes minisykehus i de nye storre kommunene. Problemet er bare at bruken av tvang sitter langt inne blant partiene. Høyre har uttrykt at de vil bruke gulrøtter, mens Sp mener at interkommunalt samarbeid kan være en god løsning.

– Problemet er bare at et slikt samarbeid pulveriserer ansvaret, sier Lommerud. Han er spent på om samhandlingsreformen vil lykkes.

– Det er mange som tenker at dette er kun en reform for å få kommunene til å slå seg

■ Skole

For den neste regjeringen vil det være et mål å få flere elever til å fullføre videregående skole.

Foto: Scanpix/arkiv

sammen. Et annet spørsmål er hvorvidt helsevesenet er mottakelig for nok en reform.

Skole. Alt handler naturlig nok ikke om helse i neste periode. En sentral utfordring blir å få til en skole der færre faller ut, eller som Ap uttrykker det: «Alle skal med». I dag fullfører ikke en av tre elever den videregående skolen.

– Det er en stor utfordring at utdanningsvesenet ikke når alle elever, sier Peder Haug, professor i pedagogikk ved Høgskolen i Volda.

– I grunnskolen er den sosiale reproduksjonen tydelig, og når du kommer til den videre-

gående skole blir frafallet enda mer merkbart. Spesielt mange gutter dropper ut. Å utvikle et skolesystem som tjener alle bør være et mål for den neste regjeringen.

– Den andre store oppgaven er lærerrekuttering. Bare her i vestlandsregionen vil behovet om kort tid være 1.000 nye lærere i året.

– Da er det ikke oppmuntrende å tenke på at vi utdanner litt mindre enn 500 i samme tidsintervall. Det gjør det ikke akkurat lettere å øke inntakskravet i forhold til studentene. Vi må nok takke ja til dem vi får, sier Haug.

«Det er en stor utfordring at utdanningsvesenet ikke når alle elever»

Peder Haug, professor i pedagogikk ved Høgskolen i Volda.

«Det er en utfordring at den norske befolkningen fremstår som den sykeste i verden»

Kjell Erik Lommerud, professor ved Institutt for økonomi, Universitetet i Bergen

Miljø. Mens kanskje blekner alle disse utfordringene sammenlignet med klima. Klimaforsker Helge Drange ved Bjerknessenteret i Bergen mener den vestlige verden må kutte sine klimautslipp med 80 prosent innen 2050.

– Det haster med å satse på fornybar energi og energiproduksjon, sier han.

– Vi må i tillegg tilrettelegge for kollektivtrafikk, bygge lavhusutslipp. Ja, endre hele samfunnsstrukturen. Det kan ikke være slik at folk må sette seg i bilen og kjøre mange kilometer for å levere ungen i barnehagen. Ting må være så nært at en kan gå, mener Drange.